

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**



**ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ
ПРАЦЬ
«УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-
ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ВИЩОМУ
НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ»**



Мелітополь, 2016

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ
«УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В
ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ»**

**Мелітополь
2016**

Удосконалення навчально-виховного процесу в вищому навчальному закладі. Випуск 19 / Збірник науково-методичних праць/ Таврійський державний агротехнологічний університет – Мелітополь, 2016. – 304 с.

У збірнику наведено матеріали з навчально-методичної і виховної роботи науково-педагогічних працівників університету за підсумками науково-практичної конференції 2015-2016 навчального року.

Редакційна колегія:

Кюрчев В.М., д.т.н., професор, ректор ТДАТУ (головний редактор); Ломейко О.П., к.т.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ТДАТУ (заступник головного редактора); Надикто В.Т., д.т.н., професор, проректор з наукової роботи; Кюрчев С.В., к.т.н., доцент, декан механіко-технологічного факультету; Назаренко І.П., д.т.н., професор, декан енергетичного факультету, Карман С.В., к.е.н., доцент, декан факультету економіки та бізнесу; Вершков О.О., к.т.н., доцент, декан факультету інженерії та комп'ютерних технологій Іванова І.Є., к.с.-г.н., доцент, декан факультету агротехнологій та екології, Власюк Ю.О., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств

Статті опубліковані мовою оригіналу

Адреса редакції: 72312, ТДАТУ пр-т Б. Хмельницького, 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.
e-mail: nmc@tsatu.edu.ua
Науково-методичний центр університету

УДК 378.172

Верховська М.В., к.пед.н.,

Рибницький А.В., заслужений тренер України з гандболу

Нестеров О.С., старший викладач

Артеменко В.В., старший викладач

Таврійський державний агротехнологічний університет

**ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ
ВИХОВАННЯМ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРОПРОМИСЛОВОГО
ВИРОБНИЦТВА**

Анотація. У статті зазначено, що формування мотивації є однією з найважливіших проблем у педагогіці. Особливого значення вона набуває для формування активності студентів до регулярних занять фізичним вихованням; формування сил, знань, вмінь та навичок, що спонукають до їхньої рухової діяльності у процесі навчання у вищому аграрному закладі. Формування мотивації до занять фізичним вихованням слід розглядати як один із факторів готовності майбутніх фахівців агропромислового виробництва різних напрямів підготовки до професійної діяльності, як сукупність факторів і процесів, що спонукають і спрямовують особистість до успішного опанування майбутньою професією.

Ключові слова: формування, мотивація, майбутні фахівці агропромислового виробництва.

Постановка проблеми. Спрямованість фізичної підготовки студентів аграрних вищих навчальних закладів визначається вимогами, що ставлять до їх фізичної та психофізіологічної підготовленості і можливостей реалізації

цих вимог у процесі занять з фізичного виховання і проведення фізкультурно-спортивних масових заходів.

Нині суспільна функція фізичного виховання та його основна мета полягають у вихованні всебічно розвиненої особистості, підготовленої до трудової діяльності. Відповідно до цієї мети сформульовано завдання фізичного виховання у вищих навчальних аграрних закладах: гармонійний розвиток форм і функцій організму студентів, спрямований на всебічне вдосконалення розумових та фізичних обдарувань; зміцнення здоров'я; забезпечення їх творчого довголіття; формування та набуття життєво важливих рухових умінь, навичок, та спеціальних знань; виховання вольових якостей особистості, сприяння розвитку інтелекту.

Метою статті є представити теоретичні основи визначення формування мотивації до занять фізичним вихованням майбутніх фахівців агропромислового виробництва.

Матеріал: джерельну базу дослідження становлять офіційні документи керівних органів Європейського Союзу щодо розвитку фізкультурної освіти, навчальні плани й програми підготовки викладачів фізичного виховання, навчальні програми з фізичного виховання вищих навчальних закладів, наукові праці, довідково-енциклопедична література, періодичні вітчизняні та зарубіжні видання в галузі педагогіки, психології, фізичної культури, спорту і здоров'я людини.

Виклад основного матеріалу.

Для вирішення завдань щодо підвищення мотивації студентів аграрних вишив до регулярних занять фізичним вихованням треба акцентувати спрямованість на підвищення освітнього процесу з предмету «фізичне виховання» у вищому навчальному аграрному закладі і збільшення практичних занять за рахунок регулярного відвідування учбових занять и позаучбових форм практичних занять, тобто секцій спортивного удосконалення.

Головні й обов'язкові умови – мотивація і активізація майбутнього фахівця агропромислового виробництва. Говорячи про формування мотивації перспективи підвищення ефективності в постійному функціонуванні каналів зворотного зв'язку, які сприяють формуванню зацікавленого ставлення студента до процесу фізичного вдосконалення і емоційний аспект процесу виховання.

Активне відношення до оточуючого світу складає одну із головних особливостей людини. Форми прояву людської активності достатньо різні. До них відносяться широкий спектр дій, вчинків і діяльності людей. Загальною підставою, що об'єднує всі види активного відношення індивідуумів до реальної дійсності є те, що дії людини виникають не спонтанно. Це складний соціальний, психофізіологічний процес, що має конкретну основу. При цьому формувальним та спрямовуючим початком будь-якої активності виступає її мотив, який спонукає до дії, вчинку, діяльності [1; 3; 6].

Визначення найбільш значущих мотивів, що формують майбутніх фахівці агропромислового виробництва до занять фізичним вихованням у вищій школі має велике значення, тому що дозволяє:

- виявити джерела навчально-пізнавальної активності студентів і використовувати їх для активізації заняттям фізичним вихованням у вищому аграрному навчальному закладі, з метою формування свідомого ставлення до свого здоров'я, розуміння своїх життєвих біологічних потреб взагалі та з орієнтацією на майбутню професійну діяльності зокрема;

- актуалізувати найважливіші мотиви студентів до регулярних занять з фізичного виховання під впливом різних форм занять і методів навчання, що, в свою чергу, дозволить підтримувати поведінкову активність щодо формування, зміцнення і збереження їхнього здоров'я та підвищення функціональних можливостей організму яскраво забарвлених професійною специфікою.

Для реалізації поставленої мети необхідно було вирішити низку завдань, одним із яких є визначення сутності понять «формування», «мотив» і «мотивація» та їх характерні особливості.

Професійне профілювання процесу фізичного виховання в аграрних ВНЗ має важливе практичне значення для суспільства, тому що є одним із безпосередніх чинників покращення професійної підготовки кадрів, скорочення строків освоєння професійних умінь та навичок, підвищення надійності функціонування фізіологічних функцій організму фахівців в умовах аграрного виробництва [8].

На думку Є. П. Ільїна, мотив – це те, що рухає живою істотою, заради чого вона витрачає свою життєву енергію. Роль мотиву полягає в тому, щоб додати поведінці імпульс і спрямованість до мети [2].

Л. П. Гримак, характеризуючи мотив як усвідомлене спонукання до певного образу дій, зазначає, що сам по собі мотив не є причиною цілеспрямованих дій. Він лише результат відбиття у психіці людини потреб організму, що викликані зовнішніми та внутрішніми явищами [3].

Деякі психологи визначають мотив як стан, що виникає на основі зв'язків, які встановлюються між суб'єктом і об'єктом; як предмети зовнішнього світу, уявлення, ідеї, почуття та переживання, тобто все те, у чому знайшла втілення потреба.

Отже, більшість науковців розглядають мотив як спонукання, потребу, мету, намагання, властивість особистості, певний стан.

Мотив спонукає людину до діяльності, спрямовуючи її на задоволення певної потреби. Потреби формують поведінку людини, стають внутрішніми збудниками її діяльності. Мотивувати людину означає торкнутися її важливих інтересів, створити для неї умови для реалізації її в процесі життєдіяльності. На думку А. Маслоу [4], люди мотивовані для пошуку важливих цілей, і це робить їхнє життя значним і осмисленим. Однак, якщо метою визначається те, що повинна робити людина, до досягнення чого вона

прагне, то мотивами характеризуються причини цього прагнення. Л. П. Гримак вважає, що мотиви дозволяють зрозуміти, чому саме ставляться ті або інші цілі, розвивається непогасне прагнення до їх досягнення [3]. Сприймання мотиву особистістю означає, що він наділений для неї певним життєвим смислом.

Психологія активності передбачає, що особистість не тільки критично відноситься до своїх мотивів, але й співвідносить їх з власними життєвими смислами, робить мотиви об'єктом управління і регуляції.

Науково доведено, що успішність будь-якої діяльності багато в чому визначається характером спонукання до неї, тобто тим, що штовхає людину до реалізації тієї або іншої дії, а отже, мотивом, який визначається як особистий стан людини, що заставляє її діяти у певному плані або бездіяти. Відсутність мотивів до діяльності є душевною трагедією, що порушує всі життєві устої.

Регулююча сила мотивів до рухової діяльності студентів вищого аграрного навчального закладу виявляється в їх активуючому впливі, що підтримує і стимулює їхні інтелектуальні, моральні, вольові та фізичні зусилля, пов'язані з досягненням мети. Метою навчання студентської молоді у вищій школі є всебічний розвиток особистості та надбання фахових знань, практичних умінь і досвіду, розвиток професійних здібностей для успішного вирішення майбутніх професійних завдань. Важливою складовою розвиненої особистості є фізичне вдосконалення, яке характеризується у фізичній підготовленості, належному стані фізичного здоров'я, гарним зовнішнім виглядом, функційними можливостями організму.

Значно ширшим за мотив є мотивація, що має подвійний сенс. З одного боку, мотивація – це система чинників, що впливають на поведінку людини (потреби, інтереси, цілі, наміри, прагнення тощо). З іншого – це процес, який стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні.

За Р. А. Пілоян, частіше за все мотивація характеризується як сукупність причин психологічного характеру, що пояснюють поведінку людини, її початок, спрямованість і активність. Мотивація – є специфічний вид психічної регуляції поведінки і діяльності. У широкому значенні слова мотивація визначає поведінку. Мотивація є збуджувачем діяльності, її «пружиною». Від невмотивованої людини не можна чекати великої віддачі у будь-якій справі [1].

С. Л. Рубінштейн визначає мотивацію як співвідношення внутрішніх умов із зовнішніми, тобто співвідношення потреб з її об'єктом [5].

Відповідно до теорії діяльності, яка дозволяє зрозуміти механізм формування мотивації, мотивація виникає при поєднанні, частіше всього підсвідомому, потреб індивіда і його здібностей з предметом конкретної діяльності. Це приводить особу до розуміння значення заняття конкретною діяльністю, в тому числі й навчально-професійною, і допомагає виникненню системи цілей, спрямованих на оволодіння її предметом.

Отже, особливістю мотивації є те, що вона не є причиною цілеспрямованих дій, проте має прямий вплив на діяльність і спонукає до неї.

Необхідно зазначити, що мотивація – широке поняття, що охоплює складний процес управління напрямом і інтенсивністю зусиль людини. Вона виступає тим складним механізмом співвідношення особистістю зовнішніх і внутрішніх факторів поведінки, що визначає виникнення, спрямування, а також способи здійснення конкретних форм діяльності [7].

У тлумачному словнику російської мови дієслово “формувати” трактується таким чином: формувати – це “надавати форму чому-небудь... стійкість, закінченість, певний тип” [9]. Формування - процес, що передбачає зробити попередньо для устрою або організації чогось, давати необхідний запас знань, передавати навички, досвід та ін. у процесі навчання, практичної діяльності. У нашому дослідженні ми розглядаємо формування мотивації до занять фізичним вихованням майбутніх фахівців

агропромислового виробництва, який передбачає зробити особливий психічний стан майбутньому фахівцю, дати необхідний запас знань, передати навички, досвід та ін.

Серед багатьох моделей мотивації найефективнішою для використання у практичній діяльності визнана комбінована особова-ситуаційна модель, на підставі якої Д. А. Леонт'євим було розроблено п'ять рекомендацій, які ми модифікували до навчально-професійної діяльності майбутніх фахівців агропромислового виробництва:

- на мотивацію до регулярних занять фізичним вихованням майбутніх фахівців агропромислового виробництва впливають як ситуаційні, так і особисті чинники;
- важливо знати мотиви, що спонукають до регулярних занять фізичним вихованням відповідних фахівців;
- необхідно «констатувати» ситуації, які б задовольняли потребам (запитам) майбутніх фахівців агропромислового виробництва;
- важливо усвідомити роль гарної фізичної підготовки у майбутнього інженера, агронома тощо в мотиваційному навчальному середовищі;
- необхідно модифікувати поведінку з тим, щоб змінити небажані мотиви до регулярних занять фізичним вихованням майбутніх фахівців агропромислового виробництва [6].

Висновки. Мотивація до регулярних занять фізичним вихованням є однією з найважливіших складових формування фізичної готовності майбутніх фахівців агропромислового виробництва до професійної діяльності, що спонукає та спрямовує їх до успішного опанування майбутньою професією. Вона виступає як внутрішній рушійний фактор забезпечення високого рівня функціонування основних фізіологічних систем організму в умовах сучасного аграрного виробництва; формування психофізичних і спеціальних якостей, які визначають успішність майбутньої професійної діяльності, а саме загальної витривалості, силової та статичної витривалості, сили, швидкості рухів та реакції, спритності, гнучкості,

координації рухів, стійкості вестибулярного апарату, витривалості до високих та низьких температур, стійкості до гіпоксії та гіподинамії, відчуття часу і простору, спостережливості, оперативного мислення, емоційної стійкості, ініціативності тощо. Водночас виконання службових і суспільних функцій з впровадженням фізичної культури і спорту у професіональному колективі, формування особистості та її моральних якостей.

Бібліографічний список:

1. Пилоян Р. А. Мотивация спортивной деятельности / Р. А. Пилоян. – М.: Физкультура и спорт, 1984. – С. 123-128.
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотив: теория и методы изучения / Е. П. Ильин. – К.: Наука, 1998. – С. 49-54. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.litmir.net/br/>
3. Гримак Л. П. Резервы человеческой психики: введение в психологию активности / Л. П. Гримак. – М.: Политиздат, 1989. – С. 163 – 187. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://padaread.com/?book=3924>.
4. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – М.: Наука, 1998. – 407 с.
5. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М.: Педагогіка, 1976. – 365 с.
6. Леонтьев Д. А. Системно-смысловая природа и функции мотива // Вестник МГУ. – 1993. – №2. – С. 15 – 19.
7. Леонтьев А. Н. Потребности, мотивы, эмоции / А. Н. Леонтьев – М.: МГУ, 1971. – 79 с.
8. Присяжнюк С. І. Фізичне виховання / С. І. Присяжнюк, В. П. Краснов, М. О. Третьяков, Р. Т. Раєвський, В. Й. Кійко, В. Ф. Панченко: навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.
9. Толковый словарь русского языка / Под ред. Д.Н. Ушакова.– М.: Политиздат, 1985. – 2306 с.

Verkhovska M.V., Rybnitskiy A.V., Nesterov A. S., Artemenko V.V..

Formation of motivation in physical education of future experts of agricultural production.

Summary. The article pointed out that the formation of motivation is one of the most important problems in pedagogy. It acquires special significance for the formation of students' activity during physical education classes; force generation, knowledge and skills to encourage their motor activity in the learning process in higher agricultural institution. Formation of motivation in physical education should be seen as one of the factors of readiness of the future experts of different agricultural production areas of training for professional work, as the totality of the factors and processes that encourage and guide the person to successfully mastering their future profession.

Keywords: formation, motivation, future specialists of agricultural production.